

Міністерство освіти України
Академія педагогічних наук України
Інститут педагогіки і психології професійної освіти
Міжнародний освітній фонд ім. Ярослава Мудрого
Інститут змісту і методів навчання Міністерства освіти України
Інститут міжнародних відносин Київського національного
університету ім. Тараса Шевченка

**ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ:
РЕАЛІЇ, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Частина IV (продовження)
**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВУЗУ**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
17-18 квітня 1996 р.

Київ, 1996

— застосування нових педагогічних технологій, модульної та рейтингової систем в навчальному процесі тощо.

Застосування цих вимог дозволить отримати більш систематизовану, структуровану та упорядковану освітньо-професійну програму підготовки майбутнього педагога, яка буде відповідати змісту освіти провідних вітчизняних та зарубіжних університетів, забезпечить досягнення рівня вищої психолого-педагогічної освіти та систему безперервної освіти як в фундаментальному, так і в професійно-орієнтованому аспектах.

Програма дозволить здійснювати формування особистості вчителя на якісно новому рівні, а підготовленому педагогу дозволить враховувати крім психологічного і соціальний та біологічний підходи у формуванні особистості дитини, що забезпечить більш якісний рівень професійної діяльності педагога.

Погорелова Т.Ф.
Київський інститут
удосконалення лікарів

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ /НА ПРИКЛАДІ МЕДИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ/

Сучасний етап розвитку вищої школи України вимагає від педагогічних колективів розв'язання багатьох проблем, в тому числі оновлення підходів до змісту, структури та форм реалізації існуючої системи виховання майбутнього спеціаліста.

Термін "виховання" можна визначити як діяльність, що спрямована на культивування особистісних якостей людини відповідно до програмно-цільових вимог даного суспільства. Отже, сучасна система професійного виховання вузу повинна враховувати прогресивні досягнення та історичні традиції вітчизняного педагогічного досвіду, а також вимоги кращих світових стандартів. Вона має бути гнучкою, концептуальною, скерованою на розвиток творчої особистості фахівця.

Професійне виховання - діяльність, спрямована на набуття майбутнім спеціалістом особистісних якостей, необхідних для успішного виконання професійних обов'язків і дотримання відповідних норм поведінки.

Процес виховання студентів вищої школи повинен ґрунтуватись на принципах гуманістичної етики, на збалансованому розвитку раціональної та емоційної сфер фахівця, перетворенні студента із об'єкта в суб'єкт виховної діяльності. Це надасть можливість запобігти розриву між компонентами духовної культури: інтелектуально-раціональним та емоційно-гуманітарним, який негативно впливає на розвиток здібностей, а також загальну професійну підготовку студентської молоді.

Для удосконалення системи професійного виховання вищий навчальний заклад повинен вирішити такі завдання:

1. Створити у вузі демократичне, культурне, творче середовище шляхом встановлення демократизму на рівнях викладач - викладач, викладач - студент, студент - студент, стимулювання культури міжособистісних відношень співробітників навчального закладу з боку його адміністрації, культивування атмосфери зацікавленості у людині, її внутрішньому світі.

2. Протягом всього періоду навчання у вищій школі формувати у студентів морально-естетичне ставлення до майбутньої професійної діяльності шляхом визначення атрибутів зовнішньої та внутрішньої краси обраної професії, її історичних та сучасних можливостей щодо збагачення загальнокультурних гуманних цінностей людства, розробити чітку структуру організації та управління цією роботою.

3. З метою гуманізації навчально-виховного процесу створити умови для поглибленого вивчення студентами гуманітарних дисциплін: філософії, психології, педагогіки, культурології тощо на основі широкого використання спецкурсів, факультативів та розробки заходів заохочення вивчення цих наук.

4. Організувати навчання та виховання на кафедрах таким чином, щоб майбутні фахівці мали можливість розвивати комунікативні здібності, набуваючи практичних вмінь і навичок в галузі вербальної та невербальної комунікації, наук про поведінку людини.

5. Адміністрації вузу слід забезпечити підбір висококваліфікованих кадрів професорсько-викладацького складу, здатних працювати із студентами на засадах гуманістичної етики: створювати на кафедрах емоційно-комфортну, творчу атмосферу співпраці та взаємоповаги.

Здійснення процесу професійного виховання має бути комплексним, носити системно-цілісний характер та ґрунтуватись на послідовному розвитку відповідних загальнолюдських та професійних знань, вмінь, навичок, звичок і здібностей.

Ця складна робота повинна починатись з поетапного формування у студентів вищої школи системи загальнолюдських та професійних ціннісних орієнтацій. Наприклад, у медичному навчальному закладі цей період може охоплювати три етапи: доклінічний, дипломний та післядипломний з урахуванням специфіки кожного з них.

На першому етапі в процесі проведення профорієнтаційної роботи та виховання студентів перших курсів морально-етичні цінності медицини виявляються головним чином у зовнішніх атрибутах: чистоті, білому халаті, гарному оформленні робочого місця тощо, а також в особистісних якостях медичного працівника: культурі поведінки та спілкування, почутті милосердя, прагненні допомогти людям і т.ін.

Другий етап охоплює період від перших курсів до кінця додипломної підготовки/ передбачає поглиблення уявлень студентів щодо філософської концепції мислення, яка полягає в тому, що людина є вищою цінністю медичної професії. Крім того, ця спеціальність дає можливість реалізувати на практиці такі загальнолюдські цінності, як порядність, чуйність, доброта, милосердя тощо.

На третьому етапі /старші курси вузу та період післядипломної підготовки/ необхідно сформулювати розуміння медицини як вищої морально-естетичної цінності для фахівця, головна мета якої полягає у гармонізації особистості пацієнта.

Кожному з етапів відповідає свій перелік знань, вмінь, звичок, здібностей в галузі професійної поведінки та спілкування.

Початковий та подальші рівні професійної вихованості студентів слід визначати за допомогою співбесіди, спостереження, діагностичних ділових ігор, тестування, активного використання виховного аспекту модульно-рейтингової системи навчання. Певні можливості у підвищенні професій-

ної культури спеціаліста має проведення на старших курсах вузу комплексного клінічного екзамену, на якому крім діагностичних умінь та навичок біля ліжка хворого враховується рівень комунікативної та деонтологічної підготовки студентів.

Кожній клінічній кафедрі медичного вузу необхідно чітко визначити та включити в базовий перелік основні уміння і навички комунікативного та деонтологічного характеру з метою підвищення мотивації студентів до їх більш активного засвоєння. Доречно навчити, майбутніх лікарів серйозно та вдумливо розв'язувати етичні проблеми, пов'язані з впровадженням нових медичних технологій, використанням різних моделей спілкування між медичним працівником і пацієнтом залежно від конкретної ситуації, зберіганням лікарської таємниці, а також довести до студентів, що етика та естетика поведінки лікаря мають бути надійно розвинутими професійними вміннями та навичками.

У зв'язку з цим істотні зміни повинні відбуватись у методиці викладання медичної етики і деонтології. Крім звичних, традиційних раціонально використовувати активні засоби засвоєння практичних вмінь та навичок з цієї дисципліни. Це аналіз нестандартних в етичному плані побутових та клінічних ситуацій, розв'язання моральних ділем, вибір моральних альтернатив, використання опитувально-оцінювальних тестів, розробка ділових ігор з цієї тематики. Такі форми навчання сприятимуть розвитку комунікативних, деонтологічних здібностей студентів, більш вдумливого засвоєнню моральних аспектів професійної поведінки.

З метою формування цілісного, концептуального підходу до розв'язання сучасних проблем моралі програми з медичної етики і деонтології раціонально створювати на міждисциплінарній основі, залучаючи до цієї справи фахівців в галузі філософії, психології, соціології, педагогіки, правознавства та інших спеціальностей.

Підвищенню ефективності професійного виховання сприяє вивчення історії медицини, відповідної науки, кафедр вузу, підтримування загальнокультурних традицій рідної школи, а також використання на заняттях з різних дисциплін прикладів з таких галузей мистецтва, як живопис, література, музика, театр, що знизить перевтому студентів, підвищить продуктивність їх розумової діяльності, посилять мотивацію до засвоєння знань.

З метою набуття майбутніми лікарями знань про психофізіологічний вплив естетичних факторів на людину можливо запровадити у навчальний процес спецкурси з естетогієни, естетотерапії, естетотерапії, естетотерапії, медичної естетики.

Враховуючи те, що особистість педагога-професіонала грає провідну роль у формуванні уявлення студентів про особистість майбутнього спеціаліста, при розробці кваліфікаційної характеристики викладача вищого навчального закладу, проведенні його атестації слід звертати особливу увагу на рівень його загальної та професійної культури, вміння усувати конфліктні ситуації на робочому місці, на результати його виховної діяльності із студентами. На курсах підвищення кваліфікації викладачів раціонально запропонувати їм лекції та практичні заняття з питань естетики професійного етикету, філософських і психологічних проблем культури тощо.

Художнє оформлення навчального закладу та гуртожитків повинно формувати у викладачів, співробітників та студентів емоційно-комфортний

настрій, сприяти розширенню професійного та наукового кругозору, виховувати повагу до історичних і загальнокультурних традицій медичної школи.

Протягом всього періоду навчання у вищому навчальному закладі студенти мають набувати досвід соціально-корисної поведінки, працюючи у різноманітних молодіжних, благодійних організаціях, медичних установах, пов'язаних з акціями милосердя, допомогою літнім, хворим дітям тощо.

Отже, формування у студентів медико-аксіологічної культури, норм поведінки та спілкування, що відповідають вимогам загальнолюдських гуманних цінностей, морально-естетичного ставлення до обраної професії та предмету її діяльності стимулюватиме внутрішню роботу майбутнього фахівця, спрямовану на організацію процесу самовиховання.

Стучинська Н.В.
Кошоба Р.М.
Сергієнко В.П.
Національний медичний
університет,
Український державний
педагогічний університет,
м. Київ

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗРОБКИ І ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТІВ У КУРСІ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИКИ

Одне з основних положень кібернетики стверджує, що оптимізувати будь-який процес можна тільки тоді, коли керуючий орган діставатиме систематичну інформацію про стан об'єкта, яким керують. Це стосується й оптимізації навчально-виховного процесу. Забезпечити оптимальне функціонування усієї дидактичної системи вивчення курсу загальної фізики неможливо без ефективного зворотного зв'язку, який важко, а іноді й неможливо забезпечити в рамках тільки традиційних форм контролю. Не дивлячись на актуальність даної проблеми, вона поки що недостатньо розроблена. Тут насамперед можна виділити два основних аспекти: питання, пов'язані з розробкою методичного забезпечення побудови, організації та проведення ефективного контролю й оцінки знань, умінь і навичок /ЗУН/ студентів; питання реалізації розроблених методик безпосередньо у вигляді надійних і якісних /з позиції професійного програмування/ педагогічних програмних засобів /ППЗ/.

Слабкою ланкою в системі управління навчанням у лабораторії є опитування студентів перед виконанням робіт. Воно має бути повним, глибоким і водночас коротким, щоб залишилося більше часу для проведення експерименту і обробки даних. Найдоцільніший спосіб такої перевірки достатності опорних ЗУН у загальнофізичному практикумі за сучасних умов - це автоматизоване тестове опитування. Таке опитування забезпечує об'єктивізацію контролю, активізує розумову діяльність студентів, не порушуючи ходу навчального процесу, є оперативним /забезпечує можливість швидко проводити контроль, обробляти і виправляти його результати/.